

The Position of Women's Perseverance in the Imposed War Based on the Quranic Poems of the Martyr Leader

Seyed Mohammad Hossein Mousavi

Assistant Professor, Department of Quranic Sciences and Hadith,
Faculty of Theology and Islamic Studies, University of Sistan and
Baluchestan, Iran

Email: drmoosavi@theo.usb.ac.ir

Abstract

Perseverance against the infidels, as a fundamental prerequisite for companionship with the Holy Prophet (PBUH) and the Ahl al-Bayt (AS), occupies a central place in the Quranic system of knowledge and in the thought of the Martyr Leader. What distinguishes his statements in this field is the continuous and systematic connection between the verses of the Quran and the objective experience of the perseverance of Iranian women during the Sacred Defense. This descriptive-analytical study examines the position of women's perseverance in three arenas: the imposed war, the family, and the mothers of martyrs. The findings show that, from the perspective of the Martyr Leader, women's perseverance in the arena of the imposed war is a manifestation of the "third model of women" and the attainment of the Quranic "good life"; in the family arena, accompanying one's spouse in suffering and patience is an example of mutual "clothing" and "the best help in obedience to Allah"; and, for mothers of martyrs, a source of national authority and high spiritual attainment.

Keywords: Women's perseverance, martyred leader, martyrs' mothers, Quranic verse, sacred defense

صمود المرأة في الحرب المفروضة استناداً إلى المنظومة القرآنية

للقائد الشهيد (رضوان الله عليه)

السيد محمد حسين الموسوي

أستاذ مساعد بقسم علوم القرآن والحديث، جامعة سيستان وبلوشستان، إيران

Email: drmoosavi@theo.usb.ac.ir

الملخص

الصمود والثبات في مواجهة الكفار، في منظومة المعارف القرآنية، يُعدّ أحد الشروط الأساسية لنيل مرافقة النبي الأكرم ﷺ وأهل البيت عليه السلام، وقد حظي هذا المفهوم بتأكيد خاص في النهج القرآني للقائد الشهيد، حيث يعكس مكانة محورية في روية سماحته للحياة الإيمانية في المجتمع الإسلامي، ولا سيما في ظروف الحرب وسبل مواجهة الأعداء.

وما يميّز خطاب سماحة القائد هو الربط المستمر والمنهجي بين آيات القرآن والتجربة الواقعية لصمود المرأة الإيرانية خلال فترة الدفاع المقدّس. ويسعى هذا البحث، من خلال اعتماد المنهج الوصفي-التحليلي وتحليل خطاب القائد الشهيد، إلى تبين مكانة صمود المرأة في منظومه القرآن في ثلاثة محاور رئيسية: صمود المرأة في ساحة حرب الحق علي الباطل، وصمودها في منظومة الأسرة، وصمود أمهات الشهداء.

وتُظهر نتائج البحث أنّ صمود المرأة في ساحة الحروب، من منظور القائد الشهيد، يُجسّد «النموذج الثالث للمرأة» ويُفضي إلى بلوغ «الحياة الطيبة» القرآنية. أما في نطاق الأسرة، فإنّ مشاركتها لزوجها في ظروف المعاناة والصبر تُعدّ مصداقاً لمعنى «اللباس» المتبادل بين الزوجين، وتجسّداً لقول: «نَعَمْ الْعَوْنُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ». وفيما يتعلق بأمهات الشهداء، فإنّ صمودهن يرتبط بمفاهيم قرآنية مثل: «استعينوا بالصبر»، ولا يضيع أجر المحسنين»، و«نصرة الله»، و«أسوة حسنة»، وقد شكّل هذا الصمود مصدراً للحممة الوطنية، وسبباً للارتقاء إلى مراتب معنوية رفيعة، ومحوراً أساسياً لجبهة الحق في مواجهة الباطل.

الكلمات المفتاحية: صمود المرأة، القائد الشهيد، أمهات الشهداء، المنظومة القرآنية، الدفاع المقدّس

جایگاه استقامت زنان در جنگ تحمیلی با تکیه بر منظومه

قرآنی رهبر شهید علیه السلام

سید محمدحسین موسوی

استادیار گروه علمی علوم قرآن و حدیث دانشگاه سیستان و بلوچستان

Email: drmoosavi@theo.usb.ac.ir

چکیده

استقامت در برابر کفار، به عنوان پیش شرط بنیادین همراهی با پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام، در منظومه معارف قرآنی و اندیشه رهبر شهید جایگاهی محوری دارد. آنچه بیانات ایشان را در این حوزه متمایز می‌سازد، پیوند مستمر و نظام‌مند میان آیات قرآن و تجربه عینی استقامت زنان ایرانی در دوران دفاع مقدس است. این پژوهش توصیفی-تحلیلی، جایگاه استقامت زنان را در سه عرصه «جنگ تحمیلی»، «خانواده» و «مادران شهدا» بررسی می‌کند.

یافته‌ها نشان می‌دهد که از منظر رهبر شهید، استقامت زنان در عرصه جنگ تحمیلی، تجلی «الگوی سوم زن» و دستیابی به «حیات طیبه» قرآنی است؛ در عرصه خانواده، همراهی با همسر در رنج و صبر، مصداق «لباس بودن» متقابل و «نعم العون علی طاعة الله» محسوب می‌شود؛ و در عرصه مادران شهدا، استقامت آنان با مفاهیمی چون «استعینوا بالصبر»، «لا یضیع أجر المحسنین»، «نصرت الله» و «اسوه حسنه» پیوند خورده و منشأ اقتدار ملی، دستیابی به مراتب عالی معنوی و محوریت جبهه حق در مبارزه با باطل گردیده است.

واژگان کلیدی: استقامت زنان، رهبر شهید، مادران شهدا، منظومه قرآنی، دفاع مقدس.

مقدمه

یکی از سنت‌های مستمر در عالم هستی، رویارویی و تقابل دائمی میان حق و باطل از آغاز خلقت است. قرآن کریم در آیات متعدد، راه صحیح در این مبارزه را «صبر» و «استقامت» در برابر سختی‌ها معرفی می‌کند و نتیجه این راهبرد را همراهی مؤمنان با پیامبران می‌داند. نمونه‌ای روشن از این تقابل در داستان طالوت و جالوت بیان شده است؛ آنجا که سپاه طالوت در برابر دشمن دعا می‌کنند: «رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّثْ أَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ» (بقره: ۲۵۰). این آیه نشان می‌دهد که صبر و پایداری، زمینه دستیابی به ثبات قدم و پیروزی در برابر جبهه باطل را فراهم می‌سازد.

همین سنت الهی در آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّثْ أَقْدَامَكُمْ» (محمد: ۷) نیز بیان شده است. براساس این آیه، نصرت الهی و استقامت مؤمنان، پیامد یاری دین خداوند است. مقصود از یاری الهی آن است که خداوند اسباب پیروزی را فراهم می‌سازد؛ امری که تنها به توان مادی محدود نیست، بلکه شامل تقویت اراده مؤمنان، ایجاد تزلزل در دل دشمنان، سامان‌دهی برنامه‌های مقابله، یاری فرشتگان و تغییر مسیر حوادث به سود جبهه ایمان نیز می‌شود. این حقیقت در آیه «وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ» (حج: ۴۰) نیز مورد تأکید قرار گرفته است.

هرچند ظاهراً این آیات خطاب به رزمندگان است، اما مفاهیم صبر و

استقامت اختصاص به مردان ندارد. قرآن کریم تصریح می‌کند: «إِنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُم مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى» (آل عمران: ۱۹۵). از این رو، زنان نیز با ایفای نقش‌های تربیتی و پشتیبانی، در جبهه حق سهیم‌اند. تاریخ نیز نمونه‌هایی از این استقامت را نشان می‌دهد؛ از حضرت آسیه علیها السلام در برابر فرعون تا زنان مؤمن در دوران معاصر که در دفاع مقدس سه‌گانه (جنگ‌های تحمیلی ۸ ساله، ۱۲ روزه و جنگ رمضان)، جلوه‌ای تازه از صبر و پایداری قرآنی را به نمایش گذاشته‌اند.

الف. جایگاه زن در جنگ حق علیه باطل

قرآن کریم در مسیر دستیابی به «حیات طیبه» هیچ تفاوتی میان زن و مرد قائل نیست و می‌فرماید: «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً» (نحل: ۹۷). براساس این آیه، ایمان و عمل صالح، معیار دستیابی به حیاتی برتر و پاکیزه است؛ حیاتی که خداوند آن را به مؤمنان عطا می‌کند و با آرامش، عزت و پاداش الهی همراه است.

علامه طباطبایی (ره) حیات طیبه را مرتبه‌ای متعالی از حیات انسانی می‌داند که فراتر از زندگی عادی است و با نور، کمال، قوت و آرامش همراه می‌شود. انسان در این مرتبه، نوعی حیات زوال‌ناپذیر را تجربه می‌کند که نتیجه پیوند با منبع لایزال الهی از طریق ایمان و عمل صالح است (طباطبایی، ۱۳۵۲، ج ۱۲، ص ۳۴۱). در مقابل، قمی مشهدی حیات طیبه را شامل دنیا و آخرت می‌داند؛ به این معنا که مؤمن، حتی در سختی و تنگدستی، به سبب قناعت،

رضایت و امید به پاداش الهی، از آرامش - که جلوه‌ای اساسی از حیات طیبه است - برخوردار می‌شود؛ در حالی که کافر، با وجود برخورداری از ثروت، به دلیل حرص و اضطراب، از آرامش حقیقی محروم می‌ماند (قمی مشهدی، ۱۳۶۸، ج ۷، ص ۲۶۸). همچنین در تفسیری دیگر، حیات طیبه به «قناعت به آنچه خداوند روزی کرده است» معنا شده است (قمی، ۱۳۶۳، ج ۱، ص ۳۸۹).

براین اساس، حیات طیبه هم ناظر به کیفیت زندگی دنیوی مؤمن و هم پاداش اخروی اوست و هردو از ایمان و عمل صالح سرچشمه می‌گیرند. رهبر شهید نیز زن مسلمان ایرانی را مصداق این حقیقت می‌داند و او را «الگوی سوم زن» معرفی می‌کنند؛ الگویی که نه شرقی است و نه غربی، بلکه با استقامت، ایمان و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، به عامل تاریخ‌ساز و الهام‌بخش زنان جهان تبدیل می‌شود.

ب. جایگاه زن در خانواده

زن، همچون هر انسان دیگر و به عنوان عضوی بنیادین از خانواده، در مکاتب مختلف تعاریف متفاوتی یافته است. در نگرش اسلامی، خانواده نهادی مستقل از غایت آفرینش نیست، بلکه بستری برای تقرب الهی و تحقق «تَعَاوُنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى» به شمار می‌آید؛ فضایی که اعضای آن یکدیگر را در مسیر رشد، تکامل و بندگی یاری می‌کنند. از همین منظر، امیرالمؤمنین علی علیه السلام درباره حضرت زهرا علیها السلام فرمودند: «نِعْمَ الْعَوْنُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ» (حسنی، موسوی، ۱۴۱۸ق، ج ۱، ص

۵۴۵؛ ابن شهر آشوب، (بی تا)، ج ۳، ص ۳۵۶؛ عروسی حویزی، ۱۴۱۵ق، ج ۴، ص ۵۷؛ یعنی بهترین یاور در مسیر بندگی خدا. در این بیان، معیار نهایی ارزش همسر، صرف ویژگی های ظاهری یا رفاهی نیست، بلکه «عون علی طاعة الله» بودن است؛ یعنی یاری رساندن در عبادت، اخلاق الهی، صبر، عفو، انفاق، جهاد و انجام مسئولیت های خانوادگی و اجتماعی با نگاه عبودیت.

رهبر شهید نیز در دیدار با خانواده جانبازان فرمودند: «یکی از این رنج ها و جدّ و جهد ها نیز همین است که همسران جانبازان نسبت به جانبازان متحمل می شوند» (دیدار با جانبازان و خانواده های ایشان، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3317>، ۱۳۸۴/۴/۸)

ایشان همسران جانبازان را افرادی معرفی می کنند که آگاهانه سختی های این مسیر را پذیرفته و در رنج و مجاهدت شریک شده اند. رهبر شهید این تحمل را صرفاً یک وظیفه خانوادگی نمی دانند، بلکه آن را عملی ارزشمند و دارای پاداش الهی معرفی می کنند. بر این اساس، همان گونه که دستیابی به علم، عزت و موفقیت نیازمند تلاش و صبر است، نیل به رضایت الهی و سعادت معنوی نیز بدون مجاهدت حاصل نمی شود. از این رو، همسران جانبازان را می توان مصداق «نِعْمَ الْعَوْنُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ» و الگویی از استقامت و یآوری در مسیر تقرب الهی دانست.

پ. جایگاه زن در نقش مادر شهید

از بیانات رهبر شهید آیت الله خامنه ای می توان نکات متعددی درباره عملکرد

و پیامدهای رفتار زنان، به‌ویژه مادران شهدا، به دست آورد. آنچه این بیانات را در منظومه قرآنی ایشان معنا می‌بخشد، پیوند مستمر ایشان با مفاهیم و آیات قرآن کریم در تبیین جایگاه این زنان است. در ادامه، به چهار محور اساسی در این زمینه اشاره می‌شود:

۱. اقتدار آفرینی و اعتماد به نفس ملی

در تحلیل نقش زنان و مادران شهدا و جانبازان در شکل‌گیری روحیه مقاومت، یکی از مفاهیم اساسی، تقویت اقتدار ملی و اعتماد به نفس جمعی است. قرآن کریم می‌فرماید: «وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ» (بقره: ۴۵)؛ آیه‌ای که صبر را صرف تحمل رنج نمی‌داند، بلکه آن را منشأ قوت و اقتدار روحی معرفی می‌کند. در روایتی از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، صبر شامل صبر در مصیبت، معصیت و عبادت است و صبر و مقاومت، کلید همه عبادات و شرط رسیدن به مقام هدایت الهی شمرده شده است (قرائتی، ۱۳۸۸، ج ۱، ص ۱۰۷). چنان‌که قرآن کریم می‌فرماید: «جَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا» (سجده: ۲۴).

باید دقت داشت که صبر نه انفعال و تسلیم، بلکه «موضع‌گیری فعال و قدرتمندانه» مبتنی بر ایمان و اراده است. روایت «الصَّبْرُ مِنَ الْإِيمَانِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ» (کلینی، ۱۳۶۳، ق، ص ۸۹) بیان می‌کند که ایمان بدون صبر، ایمان حقیقی و کامل نخواهد بود (فضل‌الله، ۱۴۱۹، ق، ج ۲، ص ۲۳). براین اساس، صبر در منظومه قرآنی، پایگاهی روانی و معنوی برای پایداری مؤمن ایجاد می‌کند. این معنا در تبیین رهبر شهید از استقامت زنان ایرانی در دفاع مقدس آشکار

است. ایشان صبر مادران شهدا را مصداق «استعانه بالصبر» دانسته و به مادرانی اشاره می‌کنند که با افتخار، شهادت فرزندان خود را در راه خدا پذیرفتند و همانند حضرت زینب علیها السلام می‌گفتند: «مَا رَأَيْتُ إِلَّا جَمِيلًا» (بحرانی، ۱۳۷۵، ج ۱۷، ص ۳۸۳؛ جزائری، ۱۴۲۷ق، ج ۱، ص ۲۴۳). از دیدگاه ایشان، زنان و مادران شهدا با صبر، ایثار و فداکاری، جامعه را به سوی همبستگی، مقاومت و اعتماد به نفس ملی سوق داده‌اند و رنج‌های فردی را به سرمایه‌ای معنوی و اجتماعی برای اقتدار ملت تبدیل کرده‌اند.

۲. دستیابی به سطوح والای ارزش‌های الهی

قرآن کریم وعده می‌دهد: «إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ» (توبه: ۱۲۰) و «وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ... أَعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ» (آل عمران: ۱۳۳). این آیات نشان می‌دهد که نیکوکاران و پرهیزگاران به بالاترین درجات قرب الهی دست می‌یابند. رهبر شهید با تفسیر عملی این آیات، زنان ایثارگردوران دفاع مقدس را از مصادیق «محسنین» و «متقین» می‌دانند که با صبر، ایثار و استقامت به سطوح والای ارزش‌های الهی دست یافته‌اند.

در آیه «لَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ» (توبه: ۱۲۰)، می‌توان گفت که خداوند تأکید می‌کند هیچ مؤمنی نباید خود را از تحمل رنج‌هایی که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در مسیر دعوت الهی متحمل شده است، برتر بداند (سید قطب، ۱۴۲۵ق، ج ۳: ۱۷۳۴). این اصل در رفتار زنان ایرانی در دوران دفاع مقدس نیز آشکار بود؛ آنان

خود را از سختی‌های این مسیر جدا نمی‌دانستند و با حیا، غیرت دینی و احساس مسئولیت در برابر دشمن ایستادگی می‌کردند. در این مسیر، هر رنج، تشنگی، خستگی و هر گام در پشتیبانی از جبهه‌ها، مصداق عمل صالحی بود که مشمول وعده «لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ» می‌شد.

آلوسی نیز در تحلیل آیه «مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ... أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ» بیان می‌کند که تعبیر «ما کان» به معنای ناروا بودن و شایسته نبودن تخلف از پیامبر اکرم ﷺ است. مؤمنان باید به گونه‌ای عمل کنند که رنج و فداکاری را بیش از خود برای رهبر الهی تحمل نمایند (آلوسی، ۱۴۲۵ق، ج ۶، ص ۴۳). این قاعده در استقامت زنان ایرانی در دفاع مقدس جلوه‌ای روشن داشت؛ آنان با آگاهی از نقش رهبری و جبهه حق، همراهی با این مسیر را وظیفه‌ای دینی می‌دانستند.

رهبر شهید نیز با اشاره به مادرانی که فرزندان خود را در راه خدا تقدیم کرده‌اند و زنانی که سال‌ها در غیاب همسران اسیر خود با عفت و سربلندی زندگی کرده‌اند، این رفتارها را نمونه‌هایی برجسته از ایمان عملی معرفی می‌کنند. در این نگاه، زن، کنشگری اخلاقی و مقاوم است که با فداکاری خانوادگی و پایبندی به ارزش‌های اخلاقی، به مراتب متعالی الهی دست می‌یابد و سرمایه فرهنگی و معنوی جامعه را تقویت می‌کند.

ایشان در جمع پرستاران فرمودند:

«زنان ما در طول حوادث انقلاب و بعد از انقلاب تا امروز، نشان داده‌اند که در آن چیزهایی که معیار واقعی زندگی و ارزش و برجستگی آنهاست، در سطوح

عالی قرار دارند. مادری که فرزندان خود را در راه خدا و در راه هدف . هدفی که برای او مقدّس است و پیشِ خدا هم مقدّس است . تقدیم می کند و خم به ابرو نمی آورد، یک عمل برجسته انجام داده است و این امر کوچکی نیست . این را با هر معیار و میزانی اندازه گیری کنید، با عظمت است . زن جوانی که حرمت همسرش و خودش را به مدت ده ، یازده سال که همسرش در زندان های دشمن اسیر بوده ، با کمال عَقّت و سربلندی و پاکدامنی حفظ کرده است ، آیا کارش ارزش نیست؟! اینها ارزشمند .» (بیانات در دیدار جمعی از پرستاران، ۱۳۷۳/۷/۲۰، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2729>)

ایشان زن را کنشگری اخلاقی و مقاوم در موقعیت های بحرانی معرفی می کند.

۳. محور مبارزه ی جریان حق بر باطل

قرآن کریم یاری رساندن به جبهه حق را شرط اصلی تحقق نصرت الهی معرفی کرده و می فرماید: «إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ» (محمد: ۷). این وعده الهی به گروهی خاصی اختصاص ندارد و هر کنشگری که در مسیر تقویت دین گام بردارد، مشمول حمایت های الهی و ثبات قدم خواهد بود. استفاده از حرف شرط «إِنْ» به جای «لَوْ»، بیانگر دشواری ها و مشقت های این مسیر است . در واقع، نصرت الهی مشروط به فداکاری و تحمل سختی هایی است که مؤمنان در مقام یاری دین متحمل می شوند. همچنین تعبیر «تَثْبِيتُ الْأَقْدَامِ» تمثیلی از یقین قلبی و عدم سستی در مواجهه با دشمن است (ابن عاشور، ۱۴۲۰ق، ج ۲۶، ص ۷۲).

زنان و مادران شهدا در دوران دفاع مقدس، با تحمل سال‌ها سختی، فقدان و مشقت‌های معیشتی، مصداق عینی این استقامت بودند که به اقتدار و عظمت ملی انجامید.

رهبر شهید با تکیه بر این مبانی قرآنی، زنان را در تراز «ناصران الله» و محور مبارزه حق علیه باطل معرفی می‌کنند. از جمله فرمودند:

«خوشبختانه زنان ما این را نشان دادند که هنگام مبارزه می‌توانند محور مبارزه قرار گیرند. این را، هم در دوران انقلاب و هم در دوران جنگ و تا امروز نشان داده‌اند. آنچه در این میان جایی ندارد یا جای زیادی ندارد، پرداختن به ارزشهای پوچ و خیالی و بیهوده است؛ چیزهایی که متأسفانه در جوامع زنان دنیا، به آنها خیلی اهمیت داده می‌شود» (بیانات در دیدار جمعی از پرستاران ۱۳۷۴/۱۲/۷، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=4119>)

در اندیشه ایشان، زنان با روحیه ایثار و تربیت نسل‌های مقاوم، از ارکان اثرگذار جبهه حق به شمار می‌آیند. ایشان با نقد الگوهای غربی که زن را درگیر «ارزش‌های پوچ و خیالی» همچون مدگرایی، آرایش‌زدگی و تفاخرمادی می‌کنند، هویت متعالی زن مسلمان را در کنشگری اخلاقی و پایداری در جبهه ارزش‌ها تبیین می‌نمایند.

در نهایت، تجربه دفاع مقدس نشان داد که استقامت زنان در عرصه‌های تربیتی و اجتماعی نه تنها روحیه مقاومت را در جامعه تثبیت کرد، بلکه الگویی از کرامت انسانی را در تقابل با مصرف‌گرایی به نمایش گذاشت. این نقش فعال،

نشان دهنده آن است که زن می تواند با عبور از ارزش های پنداری، به عاملی تعیین کننده در استمرار جریان حق و تثبیت سرمایه فرهنگی جامعه تبدیل شود.

۴. الگو برای خانواده

قرآن کریم اصل الگودهی را از مهم ترین روش های تربیتی معرفی می کند: «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ» (احزاب: ۲۱). واژه «أُسْوَةٌ» برگرفته از «أَسْوَتْ الْجُرْحِ» به معنای درمان و مداوای زخم است، نه صرفاً تقلید ظاهری. برای این اساس، اقتدا به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، نوعی درمان و اصلاح فرد و جامعه به شمار می آید (صادقی تهرانی، ۱۴۰۶ق، ج ۲۴، ص ۷۶).

این نگاه درمان گرایانه در منظومه فکری رهبر شهید نیز دیده می شود. ایشان مادران و همسران شهدا را «الگوی سوم زن» معرفی می کنند؛ الگویی که نه شرقی است و نه غربی، بلکه «أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ» ای برای درمان مصرف زدگی و انفعال فرهنگی به شمار می رود. زن ایرانی در دفاع مقدس، با اقتدا به حضرت زینب علیها السلام و حضرت فاطمه علیها السلام، توانست روحیه خودباختگی را درمان کرده و الگویی الهام بخش برای زنان جهان ارائه دهد.

رهبر شهید زنان مؤمن را نه تنها الگوپذیر، بلکه الگوساز می دانند. ایشان تأکید می کنند که زنان در عرصه دین، اخلاق و مبارزه، در صفوف مقدم قرار گرفته و برای مردان، فرزندان و جامعه درس آموز بوده اند. تجربه مادران و همسران شهدا و ایثارگران در انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، جلوه ای روشن از زن مسلمان تربیت گر، مقاوم و پایبند به ارزش های معنوی است (بیانات در دیدار جمعی از

فهرست منابع

۱. قرآن کریم.
۲. ابن شهر آشوب، محمد بن علی (بی تا). المناقب. ج ۳. قم: علامه.
۳. ابن عاشور، محمد طاهر (۱۴۲۰ق). تفسیر التحریر والتنویر المعروف بتفسیر ابن عاشور. بیروت: مؤسسة التاریخ العربی.
۴. آلوسی، محمود بن عبدالله (۱۴۱۵ق). روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم والسبع المثانی، تحقیق: علی عبدالباری عطیه. بیروت: دارالکتب العلمیه.
۵. بحرانی، عبدالله بن نورالله (۱۳۷۵ش). عوالم العلوم. ج ۱۷. قم: مدرسه الإمام المهدی.
۶. جزایری، نعمت الله بن عبدالله (۱۴۰۴ق). النور المبین. قم: کتابخانه عمومی حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی (ره).
۷. جزایری، نعمت الله بن عبدالله (۱۴۲۷ق). ریاض الأبرار. ج ۱. بیروت: مؤسسة التاریخ العربی.
۸. حسینی موسوی، محمد بن ابی طالب (۱۴۱۸ق). تسلیة المجالس وزینة المجالس (مقتل الحسین علیه السلام). تحقیق: کریم فارس حسون. قم: مؤسسة المعارف الإسلامية.
۹. حویزی، عبدعلی بن جمعه (۱۴۱۵ق). تفسیر نور الثقلین. ج ۴. بیروت: دارالکتب العلمیه.

۱۰. صادقی تهرانی، محمد (۱۴۰۶ق). *الفرقان فی تفسیر القرآن بالقرآن و السنة*. قم: فرهنگ اسلامی.
۱۱. فضل‌الله، محمدحسین (۱۴۱۹ق). *من وحی القرآن*. بیروت: دارالملاک.
۱۲. قرائتی، محسن (۱۳۸۸ش). *تفسیر نور*. تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.
۱۳. قطب، سید (۱۴۲۵ق). *فی ظلال القرآن*. بیروت: دارالشروق.
۱۴. قمی مشهدی، محمد بن محمد رضا (۱۳۶۸ش). *تفسیر کنزالدقائق و بحر الغرائب*، تحقیق: حسین درگاهی. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات.
۱۵. قمی، علی بن ابراهیم (۱۳۶۳ش). *تفسیر القمی*، تحقیق: طیب موسوی جزایری. قم: دارالکتاب.
۱۶. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۶۳ش). *الکافی*. ج ۲. تهران: دارالکتب الإسلامية.
۱۷. مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی (۱۴۰۳ق). *بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار*. ج ۴۳. چاپ دوم. بیروت: دار إحياء التراث العربی.